VNS 13/2022 vp 3.2.2023

OM lisäselvitys

- Selonteossa on kysymys oikeudenhoidon sisällöllisistä eli henkilöstöresursseista. Niiden tarve on laskettu määriteltyjen tavoitteiden pohjalta ja muunnettu euroiksi hallinnonalan tehtävien htv-kustannuksen mukaisesti.

- Selonteossa ei ole laajempaa oikeusvaltio –elementtiä, eikä siinä siksi oteta kantaa esimerkiksi oikeuslaitoksen perustuslailliseen riippumattomuuteen (tai työtuomioistuinlain uudistamiseen …), asianajolaitokseen tms.

- Selonteossa ei riitauteta valtion budjetointimallia, valtion toimitilakonseptia tms. vaan ne ovat oikeushallinnon toiminnan reunaehtoja.

- Oikeusministeriön hallinnonalalla toimitilakonsepti ei ole enää todellinen ongelma, sillä VM:n ja Senaatin kanssa on tämän vaalikauden aikana pystytty rakentamaan toimiva yhteistyösuhde ja oikeushallinnon tilakustannusten osalta oli jo aikaisemmin saatu poikkeuksia asetetuista säästövelvoitteista.

- Normaalitoiminnan ICT –rahoitus on riittävällä tasolla. Hallinnonalan kehityshankkeisiin on saatu rahoitusta hyvin mutta tulokset eivät vastaa tavoitteita. Järjestelmäkehityksen hitauden vuoksi tilanne ei korjaudu nopeasti, vaikka korjaavat toimet ja kehitystyön tehostaminen on käynnistetty jo joitakin vuosia sitten.

- Selonteko koskee oikeushallintoa toiminnallisena kokonaisuutena. Eri toimijoiden rahoitustarpeissa on huomattavia keskinäisriippuvuuksia, joista selkein on ns. rikosketju ja resurssitarpeen kertautuminen jollakin viipeellä ketjun myöhemmissä vaiheissa (lisärahaa poliisille tutkintaan → enemmän syyteharkinta-asioita → enemmän rikosasioita tuomioistuimiin → enemmän täytäntöönpanoasioita). Siksi selonteossa ei priorisoida eri toimijoiden rahoitusta vaan se jää normaaliin budjettiprosessiin ja riippuvaiseksi mahdollisen lisärahoituksen sekä suuruudesta että ajoittumisesta.

- Poikkeuksena edelliseen kohtaan voisi pitää oikeusavun saatavuutta eli oikeusavun tulorajoja ja avustajapalkkioiden todella pahaa alimitoitusta. Ne ovat myös oikeusvaltionäkökulmasta osin eri asemassa, sillä kyse on oikeuden saatavuudesta (kyllä tai ei –muodossa) eikä oikeuden toteutumisen ajallisesta ja laadullisesta elementistä.

- Kysymys ei ole vain rahasta vaan myös oikeusturvapalveluja tuottavista ihmisistä. Oikeushallinnon rekrytointiongelma on todellinen, kohdentuu terävästi kasvukeskusten ulkopuolelle ja lakimiesuran alkuvaiheen tehtäviin ja pahenee. Selonteossa kuvatun lisärekrytointitarpeen toteutuminen ilman jotakin koulutusjärjestelmästä saatavaa tukea on siksi todella vaikeaa, ellei jopa mahdotonta.

- Ja edellisen kääntöpuolena: hallinnonalan henkilöstön kuormitus on sietämättömän korkealla (syyttäjien ja tuomareiden ajankäyttöselvitykset siitä näyttönä) ja se vaikuttaa sekä alalle tuloon että työssä jaksamiseen eikä vain oikeusturvan toteutumiseen. Asetetut tavoitteet voidaan toteuttaa vain korjaamalla tämä. Jos resursseja ei lisätä, joudutaan tinkimään tavoitteista.